

Geir Winje: *Høytidsmarkering i barnehagen*

Høyskoleforlaget 2010

150 sider

ISBN: 9788276348569

FORORD OG INNHOLDSFORTEGNELSE

Dette er en ressursbok for personale, foreldre, studenter og andre som vil markere religiøse høytider og andre merkedager i barnehagen – uten å utsette barn for forkynnelse eller involvere dem i religiøse ritualer. Religionsfriheten sikrer den enkelte familie eller menighets mulighet til å feire høytider i egen regi. Den samme religionsfriheten innebærer at en i norske barnehager ikke skal feire, men *markere* de høytidene som er aktuelle i den enkelte barnegruppe. En slik markering er en pedagogisk – og ikke en religiøs – aktivitet. Hensikten er todelt: 1) Noen barn skal få oppleve bekreftelse og lære om egen religion og kultur, 2) andre barn skal oppøve respekt og lære om andres religion.

For å kunne gjennomføre høytidsmarkeringer på en pedagogisk og menneskerettslig forsvarlig måte, kreves gode kunnskaper og et høyt refleksjonsnivå. Det ønsker denne boka å bidra til, blant annet ved å foreslå fortellinger, bilder, momenter til samtale og annet som kan inngå i markeringene. I kapittel 5-9, som er den mest praktisk orienterte delen av boka, presenteres derfor 13 konkrete høytider knyttet til de fem religionene som er mest utbredt i Norge. I tillegg gir kapittel 10 informasjon om høytider i noen andre religioner og

livssynstradisjoner. I kapittel 1-3 gis en oversikt over det religiøse landskapet i Norge, inkludert aktuelle høytider og høytidskalendere, samt relevant teori om barn og religion.

Et nøkkelkapittel er kapittel 4, som tar for seg ulike sider ved høytidsmarkering som arbeidsmåte. Her rettes oppmerksomheten mot de farene for overtramp som denne arbeidsmåten innebærer. Det skal ikke så mye til før voksne – ofte i beste mening – diskriminerer barn og deres foresatte, enten ved å blande seg for mye inn i deres religiøse liv eller ved å neglisjere det. Den eneste måten å unngå dette på, er gjennom samarbeid med barna og deres foresatte. I kapittel 4 presenteres også noen analysemodeller som kan tas i bruk under planlegging, gjennomføring og evaluering av høytidsmarkeringer. De kan bidra til å sikre at arbeidsmåten fungerer etter sin intensjon.

Mange av de foreslåtte fortellingene, bildene og momentene til samtale er vinklet mot de eldste barna i barnehagen. De kan imidlertid uten problemer tilpasses yngre barn, for eksempel ved å velge ut enkelte momenter og på den måten forenkle innholdet i markeringen. En kan også la de yngste barna delta i en markering sammen med de eldre, selv om de rent kognitivt ikke får med seg alt. Det kan likevel være meningsfullt for dem å delta, siden opplevelser og sanseinntrykk kan være verdifulle. Hvis de yngste barna deltar i markeringen av de samme høytidene år etter år, vil de kjenne igjen visse elementer og gradvis få tak i hva de dreier seg om.

Høytidsmarkering i barnehagen står både i gjeld til og har mye til felles med Beate Børresens bok *Høytider og høytidsfeiring*. Den utkom i 1997 og var rettet mot både barnehage og skole. Børresens bok var banebrytende da den kom, og inneholder (i likhet med *Høytidsmarkering i barnehagen*) fagstoff om høytider i mange religioner, samt forslag til fortellinger og aktiviteter i forbindelse med dem. Siden *Høytider og høytidsfeiring* nå er over 13 år gammel, er det på tide med en ny bok på dette feltet. Etter to internasjonale rettssaker mot faget KRL er det blitt mer maktpåliggende enn før å skille mellom markering og feiring.¹ *Rammeplan for barnehagen* (2006) legger dessuten opp til å bruke høytidsmarkering som arbeidsmåte på fagområdet etikk, religion og filosofi.

Høytidsmarkering i barnehagen foreslår litt andre fortellinger og aktiviteter enn *Høytider og høytidsfeiring*, slik at de to bøkene så langt som mulig utfyller hverandre i stedet for å overlape hverandre. Børresens bok inneholder også en del matoppskrifter. Det er ikke prioritert i *Høytidsmarkering i barnehagen* – både fordi mange oppskrifter nå er tilgjengelige på Internett og andre steder, og fordi mat i hovedsak kan ses i sammenheng med kulturell og geografisk bakgrunn, og ikke med religion som sådan. I *Høytidsmarkering i barnehagen* vektlegges også bruken av bilder – ikke bare som illustrasjoner til fortellinger, men som selvstendige ”pedagogiske tekster”. Bilder leses og forstås på en annen måte enn fortellinger, og er for mange barn verdifulle kunnskapskilder. De kan leses på kryss og tvers og i flere

¹ Den ene rettssaken ble ført i FNs menneskerettighetskomité i 2004 og den andre ved Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg i 2007. Begge dommene konkluderte med at religionsfriheten ikke ble godt nok ivaretatt i faget. KRL (kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering) ble innført i grunnskolen i 1997. Det er siden revidert hele tre ganger, og lever i dag videre som RLE (religion, livssyn og etikk).

omganger, mens fortellinger gjerne har en begynnelse og en slutt, og kun høres én eller noen få ganger.

Mange skal ha takk for hjelpen med arbeidet med denne boka, blant annet barnehagene Føymland (Nøtterøy) og Haugar (Tønsberg), der flere opplegg er prøvd ut. Takk også til Anne-Lene Vintervold (Høgskolen i Vestfold) som har lest manus med kritisk pedagog-blikk.

Innholdsoversikt

Forord

1 Innledende om religioner og livssyn i Norge

2 Innledende om høytider og høytidskalendere

3 Innledende om barn og religion

4 Høytidsmarkering som arbeidsmåte

En skisse til et opplegg

Nærmere om fortellinger, bilder, artefakter og musikkseksempler

Tre dimensjoner

A Gift to the Child

De yngste barna

5 Høytider i kristendommen

Jul

Påske

Pinse

Marias opptagelse i himmelen

Frans fra Assisis dag

6 Høytider i islam

Id al-fitr

Id al-adha

7 Høytider i hinduismen

Divali

Dashahara

Thaipusam

8 Høytider i buddhismen

Vesak

Vulan

9 Høytider i sikhismen

Guru Nanaks fødselsdag

10 Høytider i noen andre religioner og livssyn

Jødedommen

Bahá'í

Moderne religiøsitet

Livssynshumanismen

Jehovas vitner

Litteratur